

Importord i danske aviser i 2000 og 2016

Margrethe Heidemann Andersen

Dansk Sprognævn

Københavns Universitet 7. november 2018

Importord i dansk 2016

Hovedformål:

beskrive den påvirkning af ordforrådet som dansk udsættes for i kontakten med den omgivende verdens forskellige sprog, først og fremmest engelsk

Fokus:

påvirkningen af skriftsproget, hvor vi har undersøgt dels hyppigheden af lån fra fremmede sprog til dansk, dels tilpasningen af lån til dansk ortografi og morfologi

Importordenes hyppighed: Hvordan etablerer importordene sig i det danske ordforråd?

retsling verb.
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

- Importordenes frekvens: Hvor stor en del af ordene i løbende tekst udgøres af importord?
- Kerneordene: hvor stor en procentdel af vores kerneordforråd udgøres af importord?
- Leksikalsk hyppighed: hvor stor en del af ordforrådet i Sprognævnets retskrivningsordbøger og i nyordsbogen Nye Ord i Dansk kommer fra fremmede sprog?

Hyppighed: Delprojekt A: Omfanget af importord i skriftsprogene i Norden

Avistekster fra 1975 og 2000 (sammenligneligt materiale i de 7 sprogsamfund)

Redaktionel tekst (almensprog) såvel som annoncetekst (fagsprog)

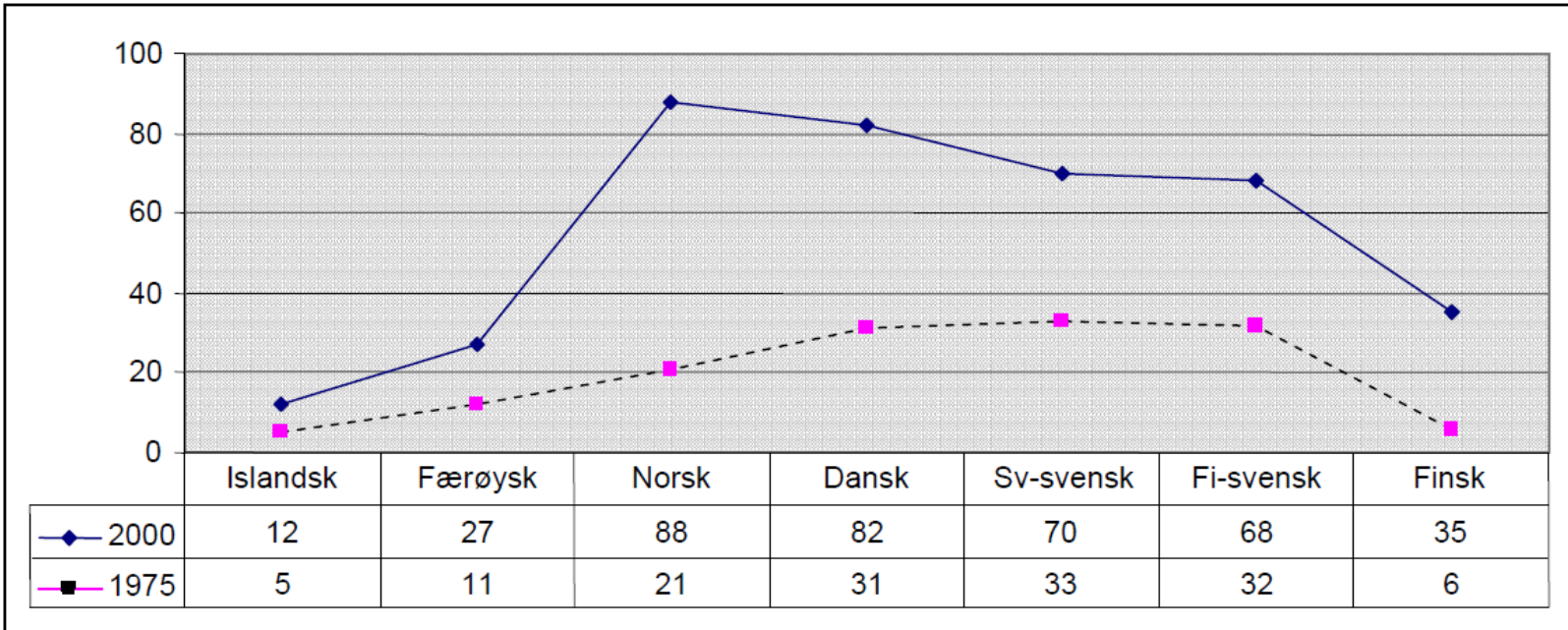
Repræsentativ fordeling i forhold til udgiversted, målgruppe og stofområde

I alt 2,6 millioner løbende ord fordelt på 19 aviser

350.000 løbende ord i den danske del af projektet; deraf stammer 202.000 fra år 2000

retsling
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

Omfanget af importord i sprogene i Norden (redaktionelt stof, forekomster pr. 10000 løbende ord)

Hvilke(t) sprog låner vi især fra i Norden, og hvad låner vi især?

- Vi importerer primært fra engelsk (i snit 90 %)
- Der er primært tale om substantiver (i snit 90 %).
Dernæst kommer adjektiver (i snit 7 %) og verber (i snit 3 %)

Det er overraskende at antallet af indlånte verber er så relativt lille (Sandøy 2014: 232)

Moderne Importord i Dansk

- Er der sket en yderligere stigning i antallet af importord i danske aviser fra 2000 til 2016?
- Er engelsk stadigvæk det største långiversprog?
- Er det stadigvæk først og fremmest substantiver vi indlåner?

Moderne Importord i Dansk: Materiale

Det gamle projekt: Århus Stiftstidende, Politiken og EB
fra 2000

Det nye projekt: Århus Stiftstidende, Politiken og BT
fra 2016

Hele avisen er exciperet, bortset fra krydsord,
børsnoteringer m.m.

Importordene er dateret vha. ODS, NOiD m.m.

Typer af lån i projektet:

Direkte lån: *Feedback, politolog*

Pseudolån: *Stationcar* (amr. *station wagon*, eng. *estate car*)

Betydningslån: *Gear* (i betydningen 'udstyr', indlånt i 1983)

Hybrider: *Lightudgave, familiepizza*

Excelark

Aktuelle forekomst (airbaggen)

Leksem (airbag)

Ordklasse

Hybrid: 1.- eller 2. led

Långiversprog

Avis (navn, sidetal, spaltenummer)

Teksttype (redaktionel tekst, annoncetekst)

Genre (fx nyhedsartikel, læserbrev, leder og kronik)

Afvigelser fra det gamle projekt

- Udenlandske navne på danske firmaer, danske begivenheder m.m. er taget med, fx *Copenhagen Business School*, *Århus Street Food*
- Fraser og ytringer på mere end ét ord (fx *That's all* og *Wir schaffen das*)
- Importord i tv- og radioprogrammer der sendes fra danske kanaler
- Lån fra norsk og svensk

retsling
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

Importordsfrekvens

	MiN, år 2000	MiD, år 2016	MiD, år 2016 samlet
Antal løbende ord	202.735	121.420	137.365
Antal importord i løbende tekst	1183	707	1824
Antal leksemer i løbende tekst	809	424	885
Importords- frekvens	0,58 %	0,58 %	1,33 %
Forholdet mellem importord og leksemer	68,39 %	59,97 %	

Importordenes frekvens

MiD 2016: 0,58 % (primært direkte lån og hybrider, aviser)

Brink 1988: 1-2 % direkte lån (små tekstprøver fra avisartikler, skønlitteratur og faglitteratur)

Jarvad 1995: 3 % direkte lån i et ugeblad og et alment oplysende månedsblad

Vort modersmål VAR dejligt (Per Stig Møller, Berlingske Tidende 12. maj 2017): *CBS, sale, breaking news*

Engelsk i ”nogle særligt pågående budskaber”

- Programtitler (DR1 21. november 2016: Aftenshowet, Brexit på Solkysten, Water Rats)
- Navne på firmaer, begivenheder osv.: Bestseller, CBS, sale
  - Biograffilm (Birkerød Bio 1.11.2018: *Bohemian Rhapsody*, *The Girl in the Spider's Web* (”Det der ikke slår os ihjel”), *First Man*, *Nøddeknækkeren og de fire kongeriger*)
- Fraser: *Dead man walking* (nyhedsartikel, BT), *good night and good luck* (reportage, Politiken), *black friday* (annonce, Århus Stiftstidende)

retsling
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

Genre, MiD (forekomster, inkl. navne og forbindelser, uden svensk og norsk)

Genre	Procent
Programoversigt	45 % (20 % uden navne og forbindelser)
Nyhedsartikel	17 % (29 % uden navne og forbindelser)
Annonce i annoncedel	11 %
Tekstannonce	6 %
Andet	6 %
Leder og kronik	2 %
Anmeldelse	1 %
Læserbrev	1 %
Portræt	1 %

retslægelse
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

Låner vi stadig primært fra engelsk?

	MiN-2000, forekomster	MiD-2016 forekomster
Engelsk	89 %	84 %
Internationalismer	7 % (<i>euro,</i> <i>multi-</i>)	9 % (<i>tryptofan,</i> <i>mega-, multi-</i>)

retslægning
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

	MiN 2000	MiD 2016
Spansk	1,0 % (salsa-)	0 %
Tysk	1,0 % (krimi, gemytlichkeit)	3,5 % (implantat, politolog)
Fransk	0,6 % (au pair, petanque)	1,0 % (noir, metro)
Japansk	0,4 % (sushi, karate)	1,4 % (ninja, sushi)
Andet	0,9 % (kebab, pasta, kosmonaut)	0,8 % (espresso, halalhippie)

retsling
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

Er det stadigvæk flest substantiver vi indlåner?

	MiN 2016, forekomster	MiD 2016, forekomster
Substantiv	88 %	82 %
Verbum	3 %	9 %
Adjektiv	8 %	7 %
Udråb, etordsytring	0 %	2 %

Verber i MiD-projektet

booke, headhunte, hitte, shoppe, spinne

facebooke, maile, streame (printe, hacke)

I MiN-projektet er der kun ét verbum der relaterer sig direkte til de sociale medier, nemlig *chatte* (og *printe* om computere)

retsling
retslæge sb., -n, -r.
retslægeråd sb., -et, rets-
lægeråd, bf. pl. -ene.
retslærd adj., itk. d.s.
retsløs adj., -t.

MiN 2000	MiD 2016
Euro (27)	Feedback (13)
Internet (17)	Mail (13)
Medie (17)	Hash (12)
E-mail (13)	Implantat (12)
Tv (12)	Printe (10)
Ecstasy (10)	Wake-up-light (9)
Cd (9)	Freespin (8)
Fax (9)	Tre-d-printer (8)
Video (8)	Internet (7)
Festival (8)	Online (7)
Tjekke (7)	Tv (7)
Sponsor (7)	Blackjack (6)
Net (7)	Bnp (6)
Elektronisk (7)	Odds (6)
Euroland (7)	Realitystjerne (6)

- Det vi har vist, er at antallet af importord i avistekster ikke er steget siden år 2000, men at de ord vi bruger, bruger vi oftere
- Vi har også vist at antallet af importord er relativt højt i bestemte genrer
- Sammen med kerneordsundersøgelsen giver det et indblik i importordenes udbredelse i bestemte tekstgenrer (avistekster og ugeblade)

- Det er stadigvæk engelsk der er langt det største långiversprog
- Vi indlåner stadigvæk først og fremmest substantiver, men i dag langt flere verber end tidligere

Hvordan ser det ud i de øvrige nordiske sprog?

retsning *rettsling*
retslæge *sb.*, -n, -r.
retslægeråd *sb.*, -et, rets-
lægeråd, *bf.* pl. -ene.
retslærd *adj.*, *itk.* d.s.
retsløs *adj.*, -t.

TAK